

חג שבועות
שבת פרשת נשא

ו'ז' סיון תשפ"ג

גיליון מס' 66
מומלץ להדפיס את העלון לקראת שבת

מעלות
מרוח ישיבת מעלות
לשולחן השבת
עלון שבועי לבוגרי הישיבה

חיבור העולמות – לחג השבועות

ראש הישיבה

חיבור העולמות – לחג השבועות

ידועה האמירה ש"תורה היא לשון הוראה". ההבנה הרגילה היא, שהתורה באה להורות לנו הלכה, מה לעשות. בזוה"ק מבארים בדרך אחרת את המושג תורה: התורה מורה ומגלה לנו דברים במציאות הסתומה. התורה חושפת את נשמת המציאות, את העומק שאיננו יכולים לראות בדרך פשוטה.

ההוראה שבתורה היא לימוד כיצד מיישמים בחיים את העומק הגדול ביותר של המציאות. כיצד ניתן לחיות את העומק הסתום, שאיננו נודע.

התרבות שלנו והמחשבות שלנו נבנות בדרך כלל מתוך מה שאנו שומעים, רואים, קוראים ולומדים. המבט הרגיל שבו אנו מביטים אל המציאות הוא מבט חיצוני, שבו המציאות של העולם מנותקת מן התורה. התוצאה היא שאנו חיים בשני עולמות סותרים. יש רגעים שבהם אנו אנשי העולם, ויש רגעים שבהם אנו אנשי תורה. אולם התורה מלמדת אותנו את הסוד הגדול של העולם: אין סתירה!

"עיקרא – אדעתא דנפשיה". עיקר הלימוד הוא בשביל האדם עצמו. זהו המימוש הגדול ביותר של האדם. כל מה שיפעל בעולם מכח לימודו – הוא גילוי של עומק נפשו. התורה לא באה לקחת מהאדם את האישיות ואת הרצונות שלו. אדרבה, התורה מעצימה את האדם ומגלה את כוחותיו העמוקים. התורה באה לעשות את האדם להיות הכי עצמי, הכי "אני" שיכול להיות.

הרב קוק זצ"ל מבאר את עומק הדברים (אורות הקודש ח"ג עמ' י"ג): "...הקדושה אינה נלחמת כלל נגד האהבה העצמית, הטבועה עמוק במעמקי נפש כל חי, אלא שהיא מעמידה את האדם בצורה עליונה כזאת, שכל מה שיותר יהיה אוהב את עצמו, ככה יתפשט הטוב שבו על הכל, על כל הסביבה, על כל העולם, על כל ההווה".

עומק הנשמה מחובר לקב"ה. לכן כשאוהב האדם את עצמו מתוך חיבור לעומק נשמתו – הוא מגיע לאהבת הקב"ה ולאהבת הבריאה כולה.

מתוך השיעור שניתן בתאריך ב' בסיון תשע"ה
השיעור המלא נמצא באתר הישיבה

ישנה חשיבות רבה בהכנה לקראת חג השבועות. נעיין בדברי הגמרא, שכדרכם של חז"ל הם מפתיעים. חכמים נחלקו האם יום טוב ניתן "לכם" – לאכילה ושתייה, או "לה" – ללימוד תורה ולתפילה. על כך מובא במסכת פסחים (דף ס"ה ע"ב):

"אמר רבי אלעזר: הכל מודים בעצרת דבעינן נמי (שצריך גם) 'לכם'. מאי טעמא? יום שניתנה בו תורה הוא."

בצורה פשוטה היינו אומרים הפוך. דווקא בעצרת – בחג השבועות – היינו חושבים שצריך יותר ללמוד תורה. בהמשך, מביאה הגמרא סיפוח על רב ששת:

"רב ששת כל תלתין יומין מהדר ליה תלמודיה, ותלי וקאי בעיבא דדשא, ואמר: חדאי נפשאי, חדאי נפשאי, לך קראי, לך תנאי. איני, והאמר רבי אלעזר: אילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר (ירמיהו ל"ג): 'אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת', מעיקרא כי עביד איניש אדעתא דנפשיה קא עביד".

תרגום: רב ששת כל שלושים יום היה חוזר על תלמודו, נשען על הדלת ואומר: שמחי נפשי, שמחי נפשי, לך קראתי, לך שנית. האמנם, והרי אמר רבי אלעזר: אלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר: "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת". (תשובה:)) מתחילה כשעושה האדם – על דעת עצמו עושה.

ה"ח גורס: "עיקר מיהת כי עביד איניש לנפשיה עביד". לא רק שבתחילה לומד האדם לעצמו, אלא שעיקר הלימוד הוא לעצמו. המבט הרגיל הוא, שיש לאדם חיים אישיים, ובהם יש לו הנאות, רצונות, תאוות. בנוסף, יש לאדם מימד של רוחניות בחיים – הוא לומד תורה, מתפלל. דברי הגמרא מביאים אותנו להתבוננות פנימית עמוקה, למקום שבו הנפש שלנו מתחברת עם חוקות השמים והארץ.

התורה באה כדי ללמד את האדם על עצמו – אינך נפרד מהקב"ה. הרצונות שלך – הם חלק מחוקות השמים והארץ, וכשאתה לומד לעצמך – אתה מקיים את הברית עם הקב"ה.

הזוהר הקדוש מעמיד אותנו על משמעות המושג תורה (ח"ג, מצורע נ"ג ע"ב, בתרגום):

"ר' יהודה ור' יצחק היו הולכים בדרך, ישבו בשדה אחד והתפללו. לאחר שסיימו את התפילה קמו והלכו. פתח רבי יהודה בדברי תורה ואמר (משלי ג'): 'עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר', עץ חיים זו התורה, שהיא אילן עליון, גדול וחזק. 'תורה', למה נקראת תורה, משום שמורה ומגלה במה שהיה סתום שלא נודע".

פינת הילדים

חשינות חיפוש כפרה וברש"י

(לאחר מציאת המושג בקשו בשולחן שבת מאבאמא להרחיב על המושג שמצאתם)

חזנים כחזור הכא...

1. מדוע מובאת פרשיית גזל ושבועת שקר גם בפרשתנו?

2. מי היו נשיאי המטות, ומדוע?

3. מדוע חוזרת התורה על קרבנות כל נשיא ונשיא למרות שהביאו אותו דבר?

"כי לכבות הצימאון הוא על ידי התחדשות התורה, שמקבלין המוחין שהם הכלים של השכל, ומשם שותה הנפש לכבות צמאונה, ועל ידי זה נתבטלין היסורין אחר כך, ומכבין צמאון הנפש"
(רבי נחמן מברסלב, ליקוטי מוה"ר, ס"ה, ד')

בפרשת נשא אנו פוגשים את קרבנות הנשיאים שהביאו את קרבנם המיוחד בחנוכה המשכן לפני ה': "ביום השביעי נשיא לבני אפרים אָלִישְׁמַע בֶּן עֲמִיהֵד". כך אומר ה"שם משמאל":
"במדרש משמע דהא דקרבן נשיא יום השביעי דוחה את השבת, הוא משום שהקדים ישקב אבינו ע"ה את אפרים לפני מנשה, ואלו היה מנשה קודם אפרים, ובא יומו להקריב בשבת לא היה דוחה את השבת".
התורה סידרה את הדברים כך שביום השביעי הביא את קרבנו דוקא נשיא לבני אפרים. באופן רגיל לא היתה אמורה חנוכה המשכן לדחות את יום השבת, שכן השבת היא קבועה וקיימת לעומת חנוכה המשכן שהיא זמנית. אלא בגלל שיעקב אבינו הקדים את אפרים למנשה, אפילו ביום השביעי הקריב נשיא אפרים את קרבנו, ועבודת הנשיאים דחתה את השבת.

ממשיך ה"שם משמאל" ומסביר שישנן שתי צורות לעבוד את הקב"ה. ישנה הבחינה של "סור מרע" וישנה בחינה של "עשה טוב":
"ונראה דהנה שם מנשה על שם 'כִּי נִשְׁנֶי אֶ-לֵהִים אֶת כָּל עַמְלִי, והוא הסרת כחות המעיק נמשך מן סור מרע, כמו שהאיש מתרחק את עצמו מרע, מרחיקו ומנו לעומתו כחות החיצונים המעיקין ומטרדין אותו מהשיג שלימותו, וישם אפרים על שם 'כִּי הִפְרִנִי אֶ-לֵהִים בְּאָרְץ עֵנִי', הוא התרחבות גבול הקדושה, נמשך מן עשה טוב. ועל כן היה דעת יוסף להקדים מנשה לאפרים על שם סדר הכתוב: סור מרע ואחר כך ועשה טוב, וכמו שהיה עבודת יוסף בעצמו שזכה למעלתו על ידי סור מרע. אך יעקב אבינו ע"ה שם את אפרים לפני מנשה, היינו שמחת התרחבות גבול הקדושה ממילא נחבטלו כל כחות החיצונים כהמס דונג מפני האש".
מנשה שוכח מהעולם ומרחיק את עצמו מענייני העולם הזה, ואז הוא יכול להשיג את השלמות. לעומתו אפרים, על אף שהוא בבחינת "בארץ עניי" בקושי ובשיעבוד, הוא מגיע למצב של "הִפְרִנִי אֶ-לֵהִים בְּאָרְץ עֵנִי" ומצליח להתרחב ולהתקדם.
לכאורה סדר הכתוב הוא ש"סור מרע" קודם ל"עשה טוב", ואם כך עבודתו של מנשה אמורה היתה להיות קודמת לשלמותו של אפרים. וכי כיצד אדם יכול להשיג את השלימות אם לפני כן הוא לא מטהר ומזכך את עצמו מהרע? כך סבר יוסף הצדיק שיש להקדים את מנשה לאפרים.

אך דרכה של החסידות היא כפי שהקדים יעקב אבינו את אפרים למנשה.

זכות ה"הפרצת", ממילא יתבטלו כל הכוחות השליליים והחיצוניים.
וכותב ה"שם משמאל":
"וזאת עצה היעוצה לאיש הישראלי שבל ימתין בעשיית התורה ומצוות עד שיבער הרע מקרבנו, רק ראשית דבר להתאמץ בלימוד תורתנו הקדושה ועשיית מצוותיה, ולעומת שיכנסו דברי תורה לתוך מעיו יתבערו כחות הרע מתוך מעיו. וכענין שבת דקביעא וקיימא שבא על האדם קדושת שבת אף בעודו בלתי מוכן, דבאם לא היה בא השבת רק אחר טהרת הלב שיהיה ראוי לקבל קדושת שבת לא היה נעשה שבת לעולם, כי מי יכול לומר זכיתי לבי שיהיה ראוי לקבל קדושת שבת שהוא מעין עולם הבא".
על אף שבאידיאל היה אמור באמת להיות קודם סור מרע ורק אחר כך מגיע עשה טוב, הרי שאם נחכה עד שנסור מרע, לעולם לא נגיע לא הטוב. לכן בפועל עלינו להקדים את אפרים לפני מנשה, ולעשות כל דבר טוב שניתן לעשות. כל שעת לימוד וכל עשיית מצוה - אדם יעשה, ולא יחשוב שלפני כן צריך לטבול במקווה ולסלק את כל המחשבות הפסולות. זו לא הדרך ולא שיטת החיים. אדם צריך לקפוץ ולהתמלא ביותר ויותר תורה וקדושה. להקדים את אפרים והשאיפות הטובות, והן ממילא יסלקו את כל המחשבות הפסולות והרעות.

מכוח זה שהוקדם אפרים למנשה, קרבנו של נשיא אפרים דוחה את השבת. שכן השבת היא שפע אלוקי עליון, כפי שמסביר ה"שם משמאל":
"כי מי יכול לומר זכיתי לבי שיהיה ראוי לקבל קדושת שבת שהוא מעין עולם הבא, רק שבהתגלות קדושת שבת 'כל דינין ערקין ואתעברו כו' (כל הדינים נמלטים ועוברים) ואז נעשו נפשות ישראל מוכן בצד מה".
בא אפרים וקופץ ואומר: אף על פי כן - כמו שאני, קודם כל אקיים את המצוות ואדבק בתורה, ומתוך זה אזכה לשפע הגדול.
דוקא בגלל שיעקב אבינו התחיל בעבודה הזו, להקדים את אפרים ואת ה"עשה טוב", הוא דחה את איסורי השבת. דרך זו של הקדמת ה"עשה טוב" תביא עלינו בע"ה כל קדושה והארה, וזנכה לעשות טוב וממילא יסור הרע מקרבנו.

מתוך שיעור וידאו של הרב לפרשת נשא שניתן בכ"ט אייר תשפ"ב
השיעור נובא במדור "שיעורים לדרך", אתר ישיבת מעלות
<https://yesmalot.co.il/60368/>

התיקון שבתאנה הרב תמיר כהן

חז"ל במסכת שביעית (פרק א' משנה ב') קובעים ששלושה אילנות בתוך שטח של בית סאה, מקנים לשדה כולו שם של 'שדה אילן', וניתן לחרוש בו עד עצרת של שנה שישית. אך לא די בהימצאות שלושה אילנות, והמשנה מציינת שעל העצים להניב כמות פירות קזאת שניתן לעשות ממנה כיכר דבלה במשקל של שישים מנה איטלקי. מדובר בגוש של תאנים מיובשות, במשקל של כשלושים ק"ג.
מה עושים כשמדובר בעצים שונים? אומרת המשנה שהן אילן סרק והן אילן מאכל, רואים אותן כאילו הן תאנים. אם עצי תאנה בגודל כזה היו מניבים את התנובה הנ"ל, איי עצים אלו נחשבים להחיל שם של שדה אילן.

מדוע נקבע דווקא עץ התאנה כמודל להשוואה?
על כך עונה הירושלמי: התאנה נמצאת בתוך בין עצי הפרי; היא קשורה לעצים בעלי הפירות הגסים, וגם לעצים עם פירות רבים.

בנוסף כשהמשנה מתארת כיצד מפרשין הבכורים בחג השבועות, נאמר: "יורד אדם בתוך שדהו ורואה תאנה שבכרה אשכול שביכר מוון שביכר קשורו בגמי ואומר הרי אלו בכורים" (ביכורים פ"ג מ"א). הסדר בשבעת המינים: 'גפן ותאנה ורימון' (דברים ח' ח'). מדוע שינה התנא את הסדר?

מתרץ בעל תפארת ישראל: "דתאנה ממהרת להתבשל מקדם וכדכתיב: 'התאנה חנטה פגיה'" (שיר השירים ב', י"ג).

התאנה היא סמל למיניות. יש הסבורים ששמה של התאנה נגזר מן השורש א.נ.ה שמובנו כנראה: הזמנה להדווגות.
דעה אחרת רואה קשר בין פרי התאנה לתאנה של הפרא: פְּרָה לְמִדּוּר מְדָרָר בְּאֵת נִפְשָׁהּ שְׂאֵפָה רִיחַ תִּפְאָתָהּ מִי יִשְׁכַּחָהּ (ירמיה ב', כ"ד). לפי 'דעת מקרא', הכוונה במילה: 'תאנתה' לגעגועים המיניים של הפרא, הבאים לידי ביטוי ביללות.

חז"ל גם דימו את שלבי ההתבגרות של האישה לשלבי ההבשלה של התאנה כפי שמובא בגמרא (נדה דף מ"ז ע"א): "פגה - עודה תנוקת כדכתיב: 'התאנה חנטה פגיה'. בוחל - אלו ימי הנעורים, כדתנן: 'התאנים משיבחו... צמל - כמה דכתיב: 'צתה מלאה'".

התאנה מסמלת גם את החכמה ואת לימוד התורה (משלי כ"ז, י"ח): "נִצְרָר תִּפְאָתָהּ יֵאָכֵל פְּרִיָּהּ וְשִׁמְרֵן אֶדְוֶנָה וְכָדָד". מה המיוחד בעץ התאנה שהנוצר אותה יאכל פריה? הרי כל עץ יורד לזכות ליהנות מפריו!
בכמה מקומות עמדו חז"ל על המאפיינים המיוחדים לתאנה, ועל היותה משל לתורה. נצירת התאנה מסמלת התחדשות ונצחיות, כפי שמובא בגמרא (עירובין נד ע"א): "אמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן: מאי דכתיב 'נצר תאנה יאכל פריה', למה נמשלו דברי תורה כתאנה - מה תאנה זו כל זמן שאדם ממשמש בה מוצא בה תאנים אף דברי תורה: כל זמן שאדם הוגה בהן - מוצא בהן טעם".

התורה כל הזמן מתחדשת. כל עיון בה מוליד הבנה שלא הייתה לנו קודם, וכך נשמרת העריבות של דברי התורה.

מן המקור הבא אנו לומדים שבתאנה עצמה, בשונה משאר הפירות, כמעט ואין פסולת, ואם דברנו על רע שמעורבב בה, זהו רע שבא מן החוץ, וניתן להישמר מפניו (ילקוט שמעוני יהושע רמז ב): "ויאמר ה' אל יהושע זהו שאמר הכתוב 'נוצר תאנה יאכל פריה', שנו רבותינו הרואה תאנה בחלום תורתו משתמרת לו. דבר אחר, למה נמשלה תורה לתאנה? אלא כל הפירות יש בהם פסולת, תמרים יש בהם גרעינים, ענבים יש בהם חרצנים, רמונים יש בהם קליפין, אבל תאנה כלה יפה לאכול - כך דברי תורה אין בהם פסולת, שנאמר: 'כי לא דבר רק הוא מכס'".

דווקא בפרי התאנה מצאנו את התקווה להיחלץ מן המציאות של תערובת טוב ורע שנגרמה בעטיו של חטא עץ הדעת שלפי אחת הדעות, וכך מפרש רש"י לתורה, הוא עץ התאנה.

בתאנה אין פסולת. היא כמעט כולה פרי. הדבר מוביל אותנו לתיקון נוסף כדברי רש"י (בראשית א', י"א): "עץ פרי - שיהא טעם העץ כטעם הפרי, והיא לא עשתה כן, אלא (פסוק י"ב) 'ותוצא הארץ עץ עושה פרי', ולא העץ פרי, לפיכך כשנתקלל אדם על עונו נפקדה גם היא על עונו ונתקללה".

קללת הארץ מתבטאת בקושי לברור את הטוב מן הרע, וביגיעה הרבה הנדרשת לשם כך. בחלק מן הקללה שבאה בעקבות ההפרדה בין העץ והפרי, בא לעולם עץ הסרק, שכולו עץ ואין בו פרי הראוי למאכל.

הפוטנציאל לתיקונו של חטא עץ הדעת מונח בפרי התאנה, שהוא פרי שלם ללא פסולת, וממנו עוברת שאיפת התיקון לכלל האילנות, כולל אילנות סרק. בתאנת בראשית ניתק האדם בין הפרי ובין העץ, בין התכלית לאמצעי, וגם בין הפרי ובין מקורו הא-לוהי. כך גם כיום ישנן תרבויות המנתקות בין המשיכה המינית לבין תפקידה לתת פירות להוליד ילדים.
בחג הביכורים אנו מתקנים את הנתק: "כְּעֵבְבִים בַּפְּדָר מְצֵאתִי יִשְׂרָאֵל כִּבְכֹּרֶת בְּתִאָּהָה בְּרֵאשִׁיתָהּ רֵאשִׁיתִי אֲבוֹתַיִם" (הושע ט', י). את התאנה שבכרה איננו משאירים לעצמנו, אלא מעלים אותה למקדש ונותנים אותה לכהן. תיקון הנתק נעשה גם באמצעות כינויו של החג: 'זמן מתן תורתנו'. אנו הוגים בתורה, המלמדת אותנו להבחין בין דרך הטוב לדרך הרע. משתדלים להתמיד בלימודה, לברר אותה מכל קליפה, שואפים שבכל מפגש עימה נמצא בה טעם חדש, חיבור ורלוונטיות לכל דור ודור, ובכלל, שטעם העץ יהיה טעם הפרי, ובכך נסלול את דרך עץ החיים בע"ה.

מתוך השיעור שניתן בתאריך ו' סיון תשע"ד
השיעור המלא נמצא אתר הישיבה

תרגום: <https://www.yesmalot.co.il/60368/> | תרגום: <https://www.yesmalot.co.il/60368/> | תרגום: <https://www.yesmalot.co.il/60368/> | תרגום: <https://www.yesmalot.co.il/60368/>